

REWITALIZACJA

Diagnoza i delimitacja obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji: źródła danych, ich
gromadzenie i interpretacja – aspekty praktyczne

18.04.2016 r - Nowy Targ

20.04.2016 r. – Chrzanów

Małgorzata Rudnicka – MISTiA Kraków

Plan prezentacji:

- ✓ Wprowadzenie
- ✓ Organizacja prac nad programem rewitalizacji w Urzędzie
- ✓ Źródła pozyskiwania danych do przygotowania diagnozy zgodnie z wymogami Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.
- ✓ Omówienie na konkretnych przykładach praktycznych zagadnień związanych z interpretacją i wizualizacją danych diagnostycznych, czytelne przedstawienie kumulacji zjawisk kryzysowych na danym obszarze
- ✓ Metody przejścia od zdiagnozowanych problemów do wizji i celów rewitalizacji na danym obszarze
- ✓ Korzyści i zagrożenia wynikające z narzędzi jakie daje aktualna ustawa o rewitalizacji.

REWITALIZACJA

To proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

(Ustawa o rewitalizacji, art. 2.1)

CZY GMINA SAMA OPRACUJE GPR ?

JAK SFORMUŁOWAĆ ZAPYTANIE OFERTOWE,
ABY OTRZYMAĆ WŁAŚCIWY PRODUKT (GPR)?

JAK SFORMUŁOWAĆ ZAPYTANIE OFERTOWE, ABY OTRZYMAĆ WŁAŚCIWY PRODUKT (GPR)?

- Osoba lub zespół desygnowany w gminie do prac nad przygotowaniem GPR powinna/powinien dobrze znać ustawę o rewitalizacji
- Posługując się zapisami Ustawy, w szczególności rozdział 2. *Partycypacja społeczna* oraz rozdział 4. *Gminny program rewitalizacji* (art. 15 – zawartość GPR) – sformułować zapytanie ofertowe
- Wyeliminować z oferty te prace, które przygotowuje gmina samodzielnie (np. dane do diagnozy)

CO GMINA MOŻE ZROBIĆ SAMA?

- 1) Wyznaczyć w Gminie osobę lub zespół odpowiedzialny za prowadzenie procesu przygotowawczego GPR, a potem za realizację, monitoring i ocenę.
- 2) Pozyskać i przygotować dane do diagnozy dla całej gminy, która stanowi podstawę do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.
- 3) Zagregować dane z ankiet (przydatne narzędzie w procesie przygotowawczym GPR).
- 4) Przygotować teksty projektów uchwał.

GDZIE POSIŁKOWĆ SIĘ FIRMA/ EKSPERTEM ZEWNĘTRZNYM?

**Przy prowadzeniu konsultacji społecznych,
na każdym etapie przygotowania GPR.**

- Diagnoza oraz wyznaczanie obszaru zdegradowanego (praca ekspercka na podstawie statystyk publicznych i analiz przestrzennych) oraz obszaru rewitalizacji
- Moderowanie, animowanie konsultacji społecznych dot. wyznaczonego wstępnie obszaru zdegradowanego i rewitalizacji
- Moderowanie, animowanie konsultacji społecznych projektu uchwały wyznaczającej obszar zdegradowany i przeznaczony do rewitalizacji

GDZIE POSIŁKOWĆ SIĘ FIRMA/ EKSPERTEM ZEWNĘTRZNYM? – c.d.

- Opracowanie narzędzi rewitalizacyjnych, harmonogramu i źródeł finansowania
- Zaangażowanie (wspólnie z władzami gminy) interesariuszy do wypracowania GPR (wizji, celów oraz działań), moderowanie, animowanie konsultacji społecznych
- Praca ekspercka polegająca na opracowaniu GPR w oparciu o zebrane dane i konsultacje.
- Moderowanie, animowanie konsultacji społecznych projektu uchwały o GPR

JAK I GDZIE POZYSKIWAĆ DANE?

**MOŻLIWE ŹRÓDŁA
POZYSKIWANIA
DANYCH DO
PRZEPROWADZENIA
DIAGNOZY** *(zgodnie
z wymogami ustawy
o rewitalizacji
z dn. 9.10.2015 r.)*

- BDL (Bank Danych Lokalnych GUS)
<https://bdl.stat.gov.pl/BDL>
- z Urzędu Gminy
- z jednostek podległych Gminie
- z jednostek współpracujących z Gminą
- konsultacje społeczne (np. ankiety)

MOŻLIWE ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA DANYCH W GMINIE

- Powiatowy Urząd Pracy (z kwartalnych sprawozdań)
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (ze sprawozdań)
- Policja
- Straż miejska/gminna (jeśli jest)
- Gminny Ośrodek Kultury
- Biblioteka
- Wydziały/jednostki w urzędzie

MOŻLIWE ŹRÓDŁA POZYSKIWANIA DANYCH W GMINIE – c.d.

Wydziały/jednostki w urzędzie:

- Ewidencja Ludności
- Ewidencja działalności gospodarczej
- Ochrona Środowiska
- Rolnictwo
- Leśnictwo
- Architektura
- Gospodarka odpadami
- Gospodarka komunalna
- Geodezja

(w zależności od wielkości i rodzaju gminy (miejska, wiejska) – administracja bardziej lub mniej rozbudowana)

Kluczowe wyzwania związane z wyznaczaniem obszarów zdegradowanych i rewitalizacji

wynikają z:

- zapisów „Ustawy” i „Wytycznych”
- dostępności danych
- elastyczności możliwej do zastosowania metodyki.

Kluczowe wyzwania związane z wyznaczeniem obszarów zdegradowanego i rewitalizacji

Obszar zdegradowany to obszar miasta, w którym koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, gospodarcze i przestrzenne. Jest to obszar, wymagający interwencji, ponieważ sam nie wydrżwignie się z kryzysu.

Ustawa wskazuje, że określenie obszaru zdegradowanego musi opierać się na **obiektywnych i weryfikowalnych** miernikach i metodach badawczych. Powinno dobrać się je w taki sposób, aby były wiarygodne, niepodważalne i aby badanie można było powtarzać i monitorować.

Źródło; „Przepis na rewitalizację”
Autorzy Paweł Kołacz, Piotr Wielgus

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z USTAWY I WYTYCZNYCH

Art. 9. 1. Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (...)** można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto **co najmniej jednego** z następujących negatywnych zjawisk: 1) gospodarczych (...) lub 2) środowiskowych (...) lub 3) przestrzenno-funkcjonalnych (...) lub 4) technicznych (...)

Określone kryteria wyznaczenia obszaru zdegradowanego:

- konieczne wystąpienie problemów społecznych oraz
- dodatkowych zjawisk

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z USTAWY I WYTYCZNYCH

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy.

Założenie o uwzględnieniu uwarunkowań lokalnych powinno skutkować większą elastycznością w wyznaczaniu obszarów.

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH

- Bezrobocie
- Ubóstwo
- Przestępczość
- Niski poziom edukacji
- Niski poziom kapitału społecznego
- Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH

wskaźniki

- Udział osób korzystających z pomocy społecznej w liczbie mieszkańców gmin ogółem
- Główne powody udzielania pomocy społecznej (ubóstwo, bezradność, bezrobocie i in.), % korzystających w gminie
- Przemoc w rodzinie (liczba niebieskich kart w gminie)
- Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
- Udział bezrobotnych z uwagi na wiek, wykształcenie, czas pozostawania bez pracy (ważne > 12 mies.)
- Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców
- Liczba wykroczeń na 1000 mieszkańców
- Średnia powierzchnia mieszkania na 1 osobę

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH

wskaźniki – c.d.

- Zadłużenie mieszkań komunalnych na mieszkańca mieszkania komunalnego (miasta)
- Zadłużenie mieszkań spółdzielczych na mieszkańca mieszkania spółdzielczego (miasta)
- Liczba uczniów w szkołach podstawowych (tendencja)
- Liczba uczniów w gimnazjach (tendencja)
- Wyniki egzaminów po 6-tej klasie
- Wyniki egzaminów gimnazjalnych w części humanistycznej i matematycznej oraz EWD (Europejska Wartość Dodana) <http://ewd.edu.pl/>
- Przeciętne saldo migracji
- Liczba organizacji pozarządowych na 1.000 mieszkańców
- Frekwencja w wyborach samorządowych (dane gromadzone obwodami wyborczymi)

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK GOSPODARCZYCH

wskaźniki

- Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON (tendencja)
- Liczba podmiotów gospodarczych na 10.000 mieszkańców
- Struktura podmiotów gospodarczych

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK TECHNICZNYCH

wskaźniki

- Stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkaniowych (miasta)
- Odsetek budynków wymagających remontu kapitalnego (miasta)
- Korzystający z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej do ludności ogółem (wieś)
- Odsetek ludności korzystających z oczyszczalni ścieków (wieś)

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH

wskaźniki

- w powiązaniu z wskaźnikami technicznymi dot. infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej
- Rodzaj ogrzewania (np. liczba pieców w miastach, % gospodarstw w gminie wykorzystujących OZE)
- Poziom hałasu (miasto)
- Poziom zanieczyszczenia pyłami (miasta) – wskaźniki z monitoringu
- Odsetek terenów zielonych (miasta)

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH

wskaźniki

- Odległość do przystanku
- Odległość do świetlic i bibliotek
- Odległość do sal gimnastycznych
- Odległość do placów zabaw
- Odległość do przedszkoli
- Odległość do parków i skwerów

DANE DOT. NEGATYWNYCH ZJAWISK (zbiorczo)

Zjawiska społeczne	Gospodarka	Środowisko	Układ przestrzenno-funkcjonalny	Warunki techniczne
- Bezrobocie - Ubóstwo - Przestępczość - Niski poziom edukacji - Niski poziom kapitału społecznego - Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	- Niski stopień przedsiębiorczości - Słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw	- Przekroczenie standardów jakości środowiska - Obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska	- Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną - Brak dostępu lub niska jakość usług podstawowych - Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do nowych funkcji obszaru - Niski poziom obsługi komunikacyjnej - Niedobór lub niska jakość terenów publicznych	- Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych - Brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska

Kluczowe pytania

Jaki minimalny zakres wskaźników?
(Czy sztywno określony czy elastyczny?)

Jak mierzyć jakość układu przestrzenno-funkcjonalnego?

W jaki sposób tworzony jest wskaźnik syntetyczny?
(jak interpretować pojęcie „koncentracja”)

Jak określić istotność (wagę) poszczególnych czynników?

INTERPRETACJA I WIZUALIZACJA DANYCH

Aby możliwe było czytelne przedstawienie nasilenia zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji na tle całego obszaru gminy.

Diagnoza – ma stanowić wystarczające uzasadnienie dla konieczności opracowania programu rewitalizacji i skoncentrowania działań rewitalizacyjnych na określonym obszarze rewitalizacji.

WYZNACZANIE OBSZARU REWITALIZACJI

Diagnoza wykonywana jest dla całej gminy.

Z diagnozy i analizy danych statystycznych potwierdzonych konsultacjami społecznymi – kształtuje się obszar zdegradowany.

Pogłębiona analiza obszaru zdegradowanego plus
(informacje w kolejnym slajdzie) doprowadza do wytyczenia obszaru przeznaczonego do rewitalizacji.

WYZNACZANIE OBSZARU REWITALIZACJI

Na obszarze zdegradowanym należy przeprowadzić badania pogłębione (spotkania z mieszkańcami, wywiady, ankiety).

Obszar rewitalizacji – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego (m.in. istnienie potencjału do zmian), gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

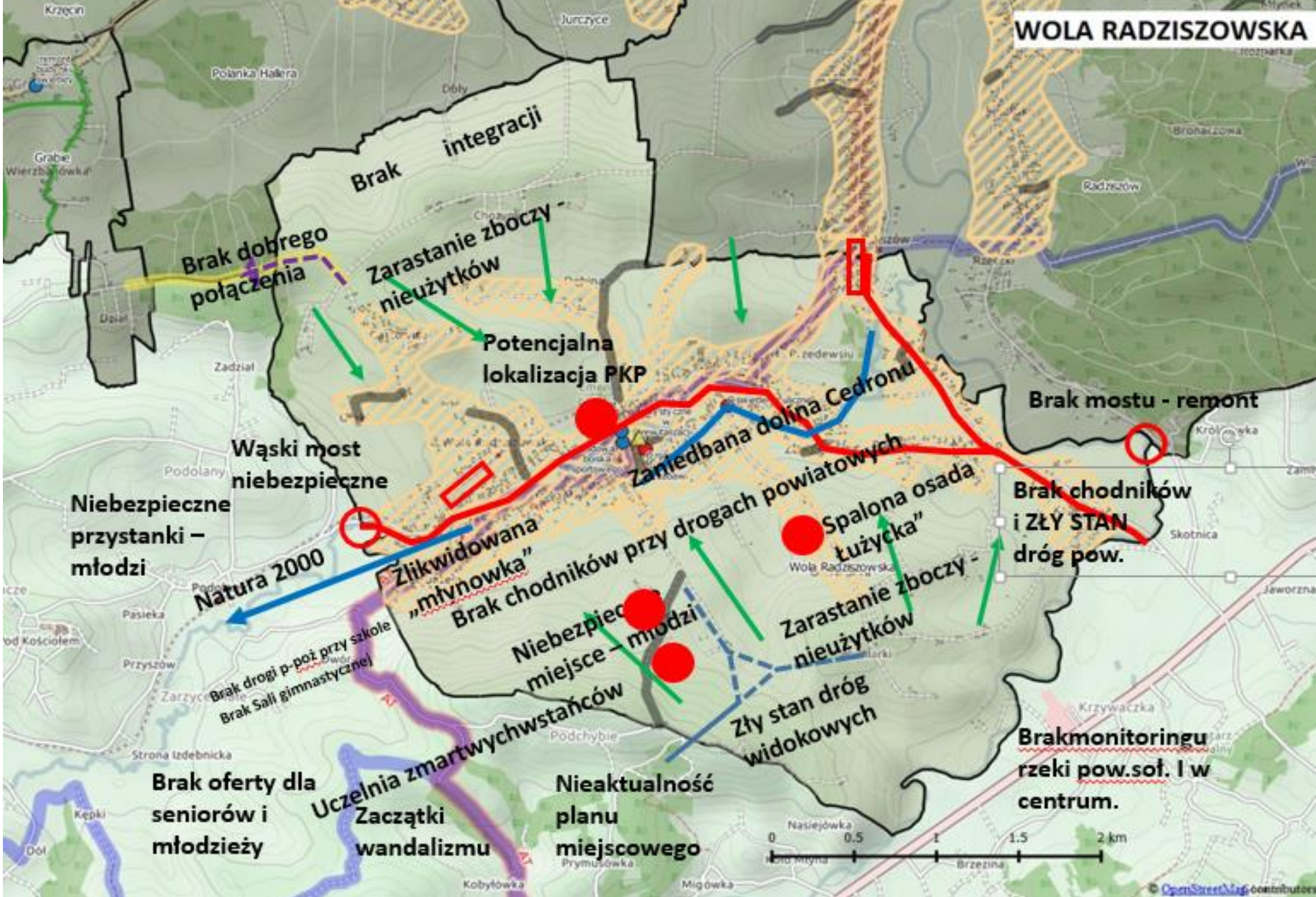

DELIMITACJA

Delimitacja obszaru rewitalizacji polega na wyznaczeniu granic obszaru, gdzie w szczególności koncentrują się negatywne zjawiska, biorąc pod uwagę istotne miejsca (potencjały) w obszarze zdegradowanym, które mogą wzmocnić proces rewitalizacji.

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

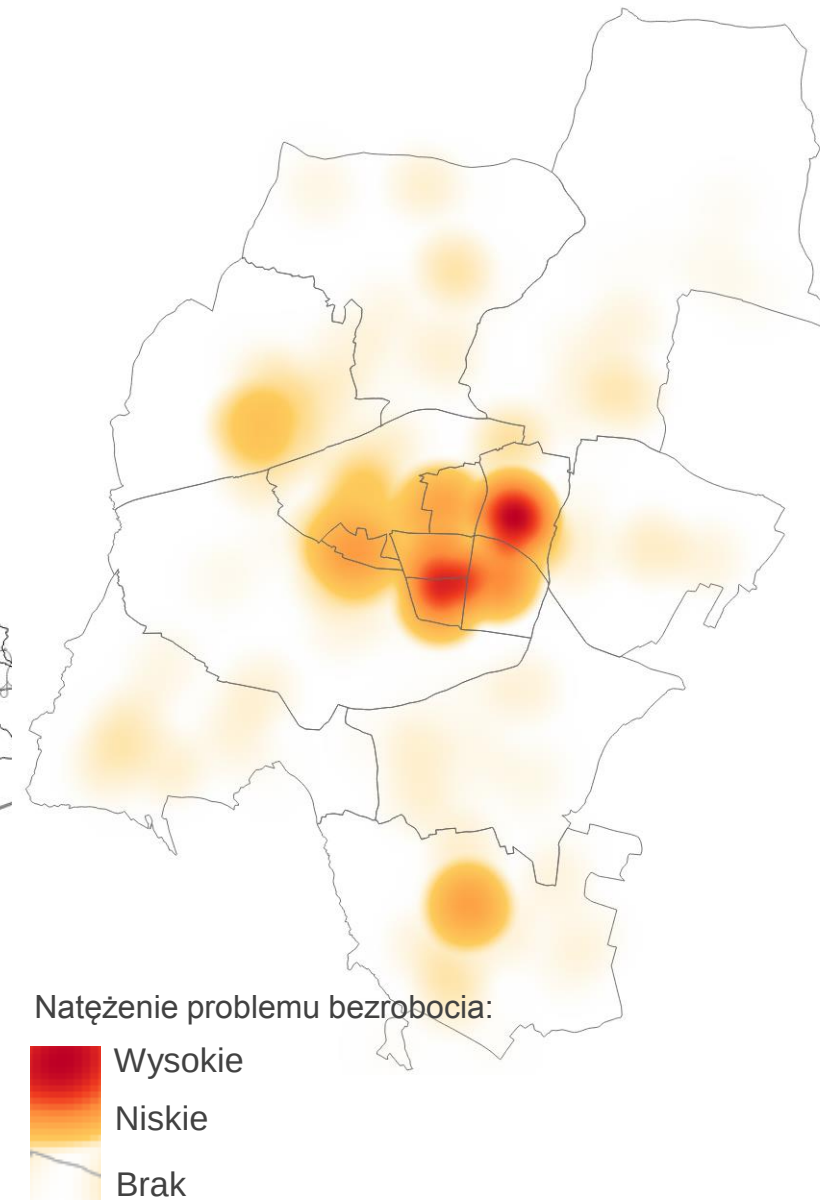
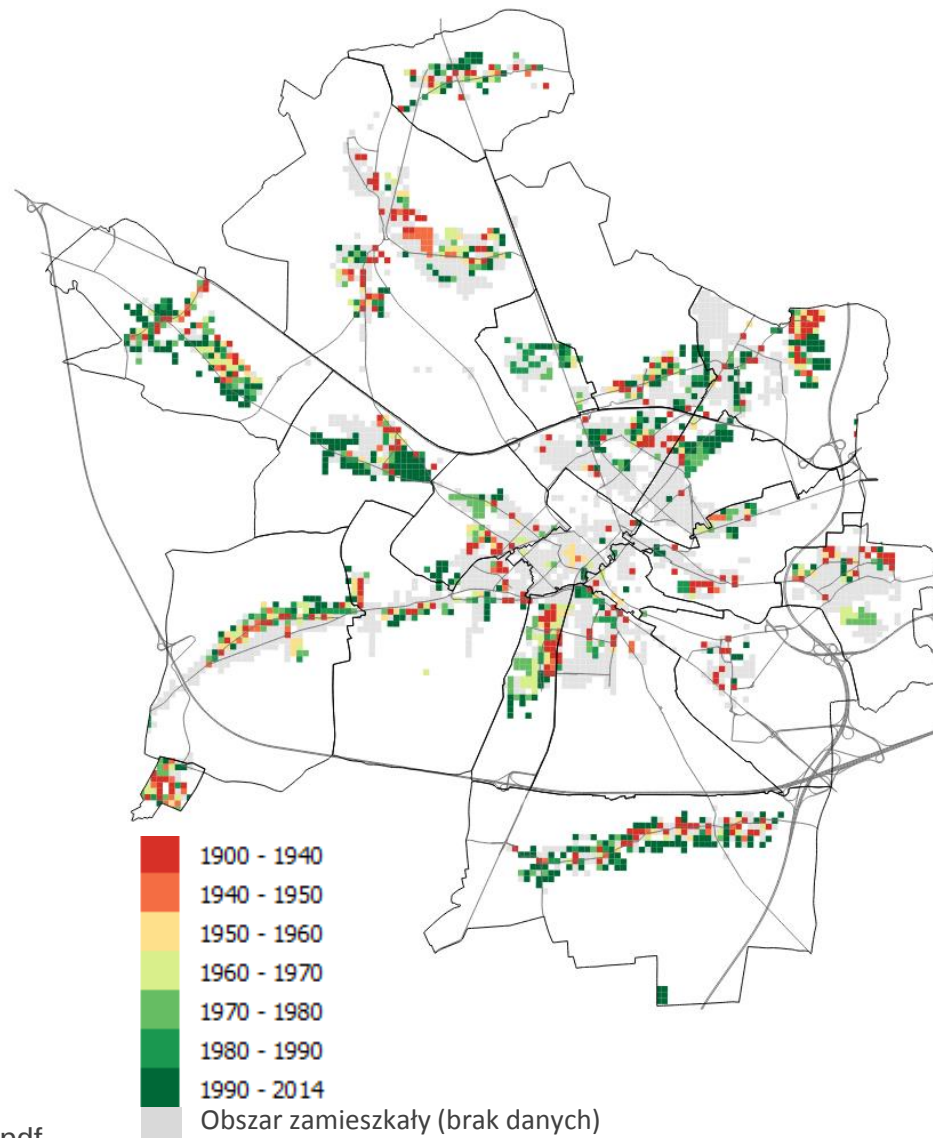
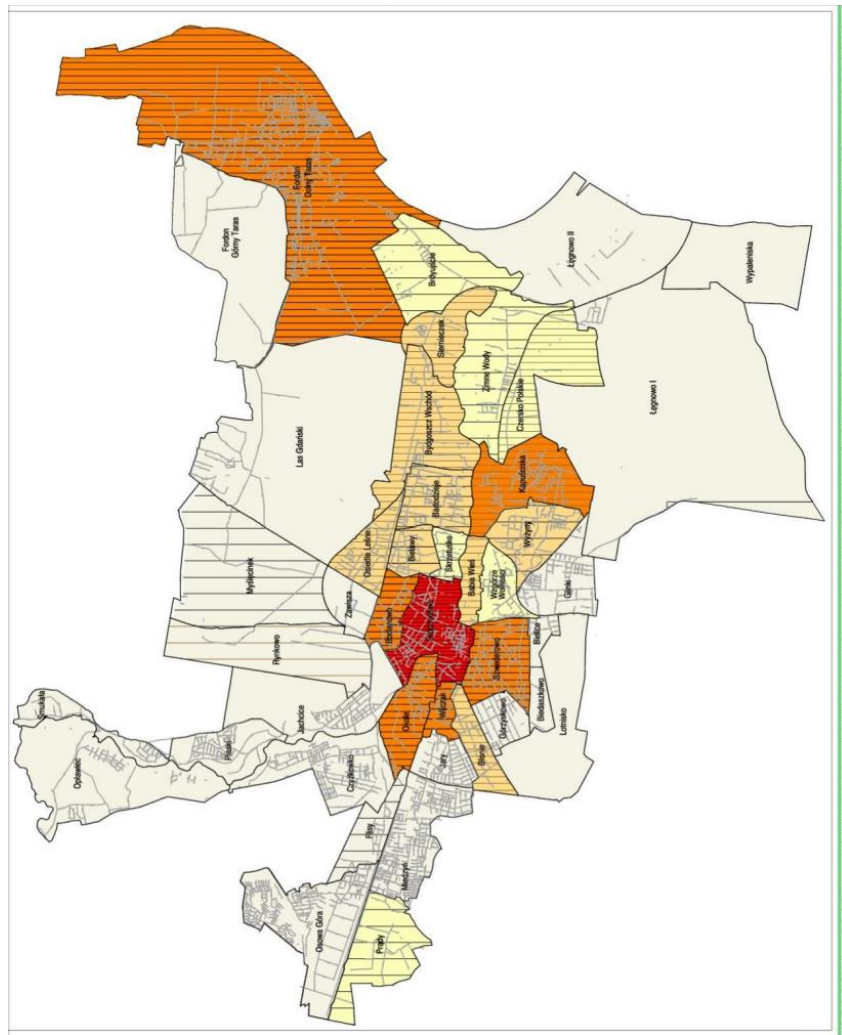

Budowa wskaźnika syntetycznego w oparciu o wskaźniki cząstkowe - PROPOZYCJA

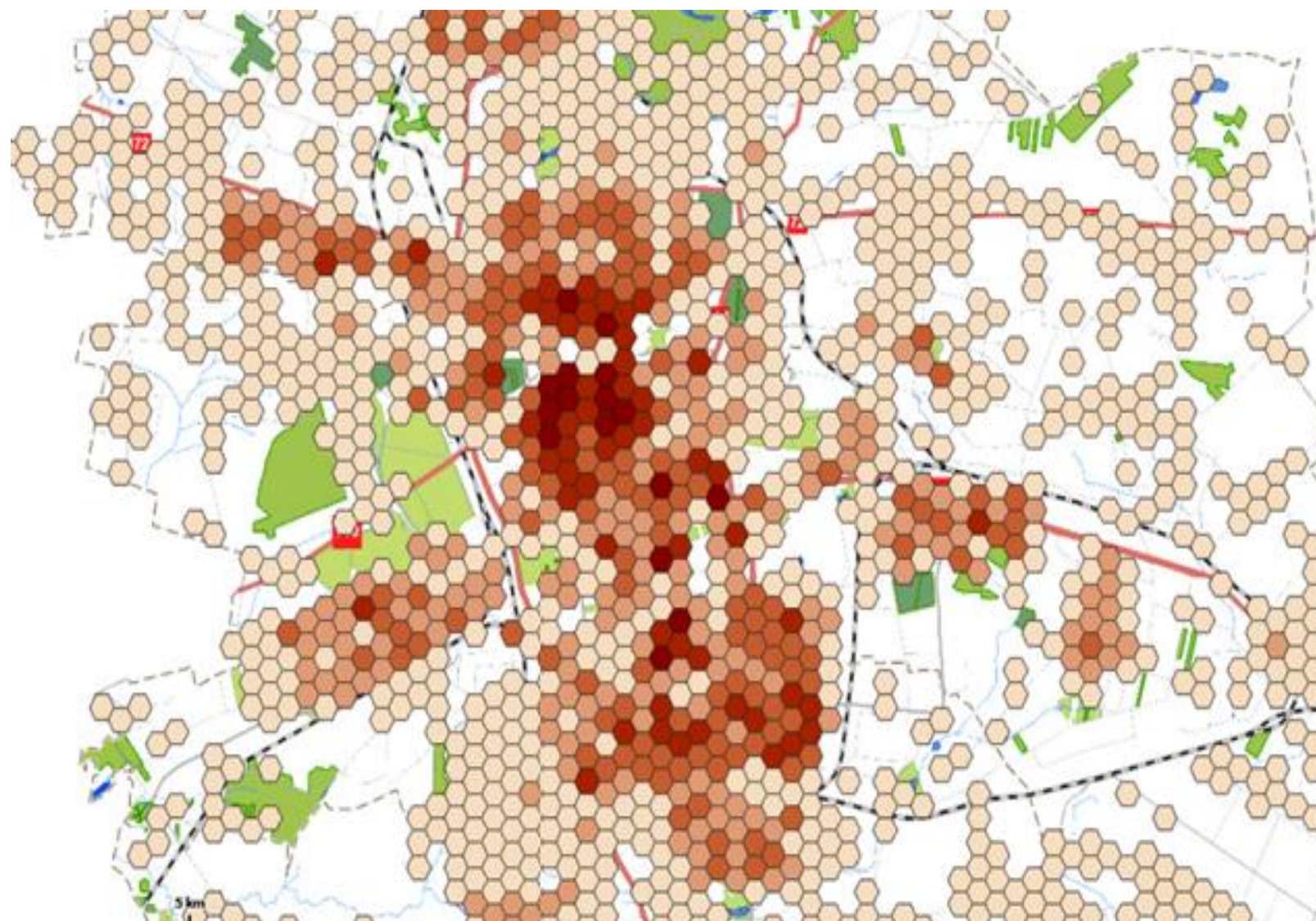
WSKAŹNIK SYNTETYCZNY	WAGA	WSKAŹNIK CZĄSTKOWY	WAGA
społeczne	60%	liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	10
		liczba wykroczeń na 1000 mieszkańców	10
		liczba osób zagrożonych problemami społecznymi na 1000 mieszkańców	10
		kwota świadczeń społecznych na 1000 mieszkańców	10
		liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców	10
		gęstość stowarzyszeń	10
gospodarcze	10%	liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	10
techniczne	10%	odsetek ludności korzystających z oczyszczalni ścieków	6
		stan techniczny obiektów budowlanych	4
środowiskowe	8%	rodzaj ogrzewania/poziom zanieczyszczenia pyłami	8
przestrzenno-funkcjonalne	12%	odległość do przystanku	2
		odległość do świetlic i bibliotek	2
		odległość do sal gimnastycznych	2
		odległość do przedszkola	2
		odległość do placów zabaw	2
		odległość do parków i skwerów	2

METODY WYZNACZANIA WSKAŹNIKÓW – PODZIAŁ OBSZARU NA JEDNOSTKI PRZESTRZENNE

Jednostki urbanistyczne Moduły przestrzenne Mapa termiczna

Źródło: http://www.bydgoszcz.pl/binary/LPR-B_tcm29-58247.pdf

Siatka heksagonalna
Zjawisko zobrazowane
na siatce
heksagonalnej dobrze
pokazuje terytorialny
rozkład. Jednocześnie
dane są właściwie
„ukryte”, a mapa nie
zdradza danych
wrażliwych

Źródło: „Przepis na rewitalizację”
Autorzy Paweł Kołacz, Piotr Wielgus

DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ DANYCH, METODA I DOKŁADNOŚĆ ANALIZ

Dokładność
analizy:

niska

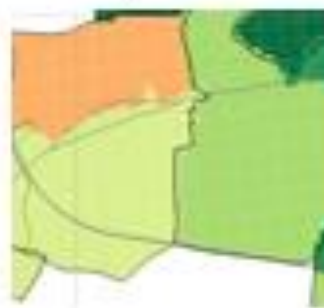
wysoka

Przykładowa
granulacja:

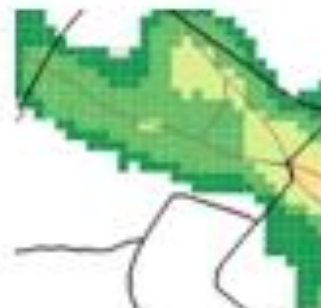
dzielnica
sołectwo

osiedle
rejon

ulica

siatka
kwadratowa

budynek

Dostępność
danych:

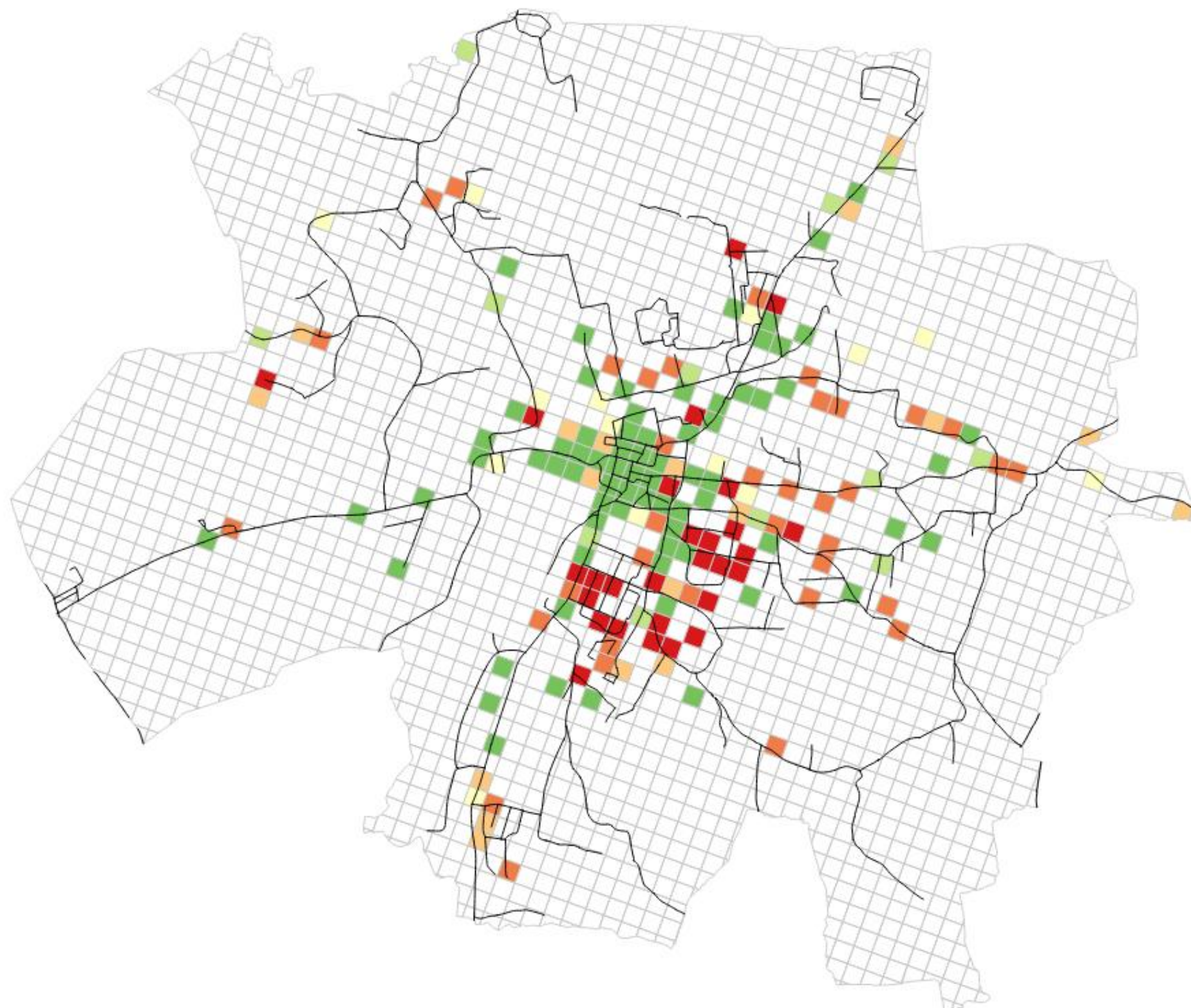
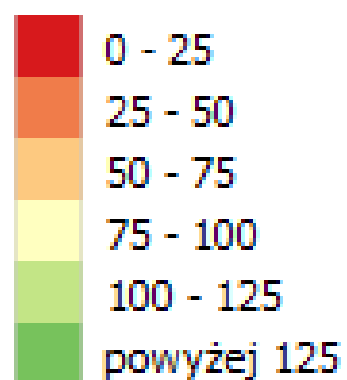
wysoka

niska

Przykład zastosowania wskaźnika składowego

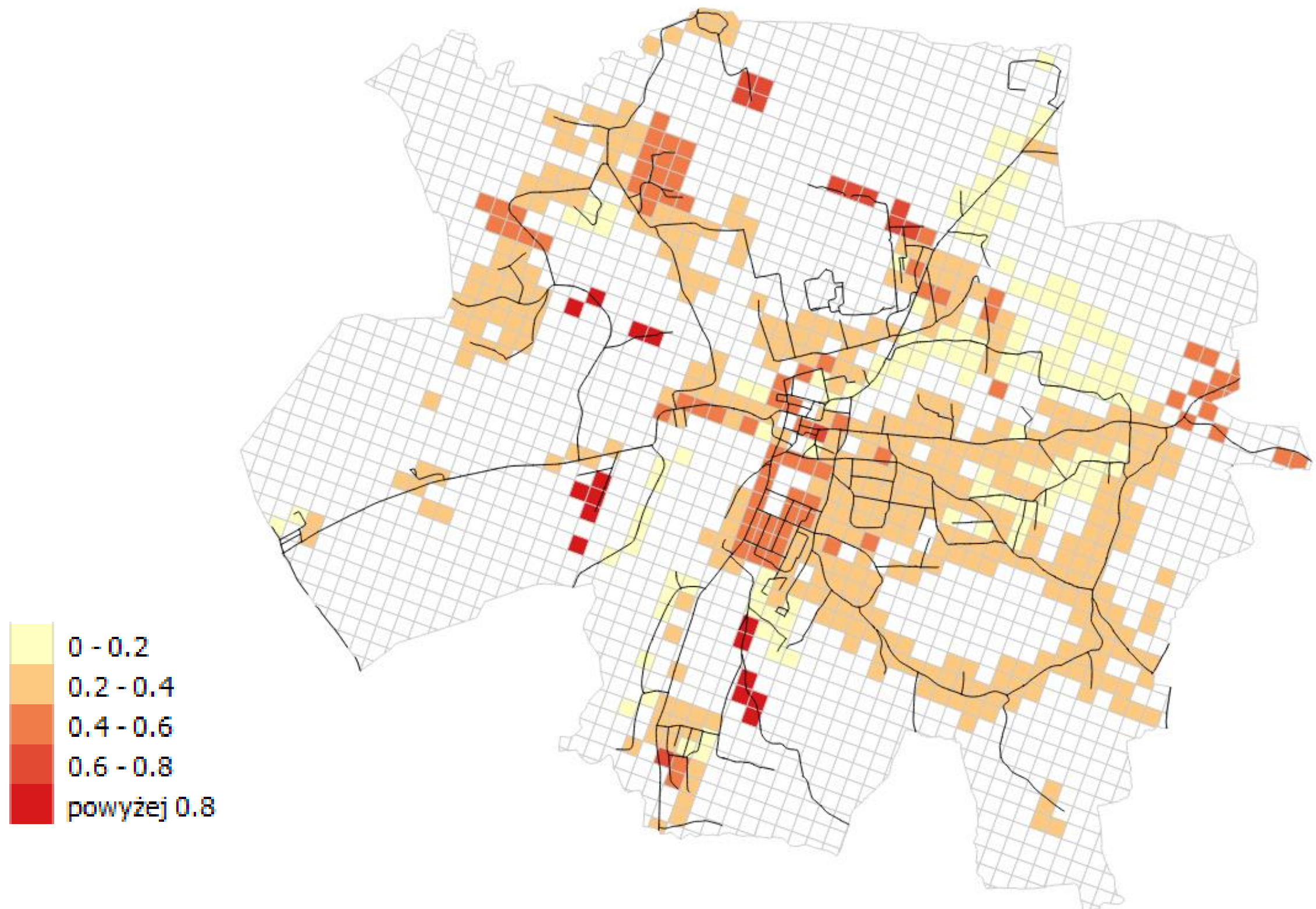
(aktywność gospodarcza)

Firmy na 1.000 mieszkańców

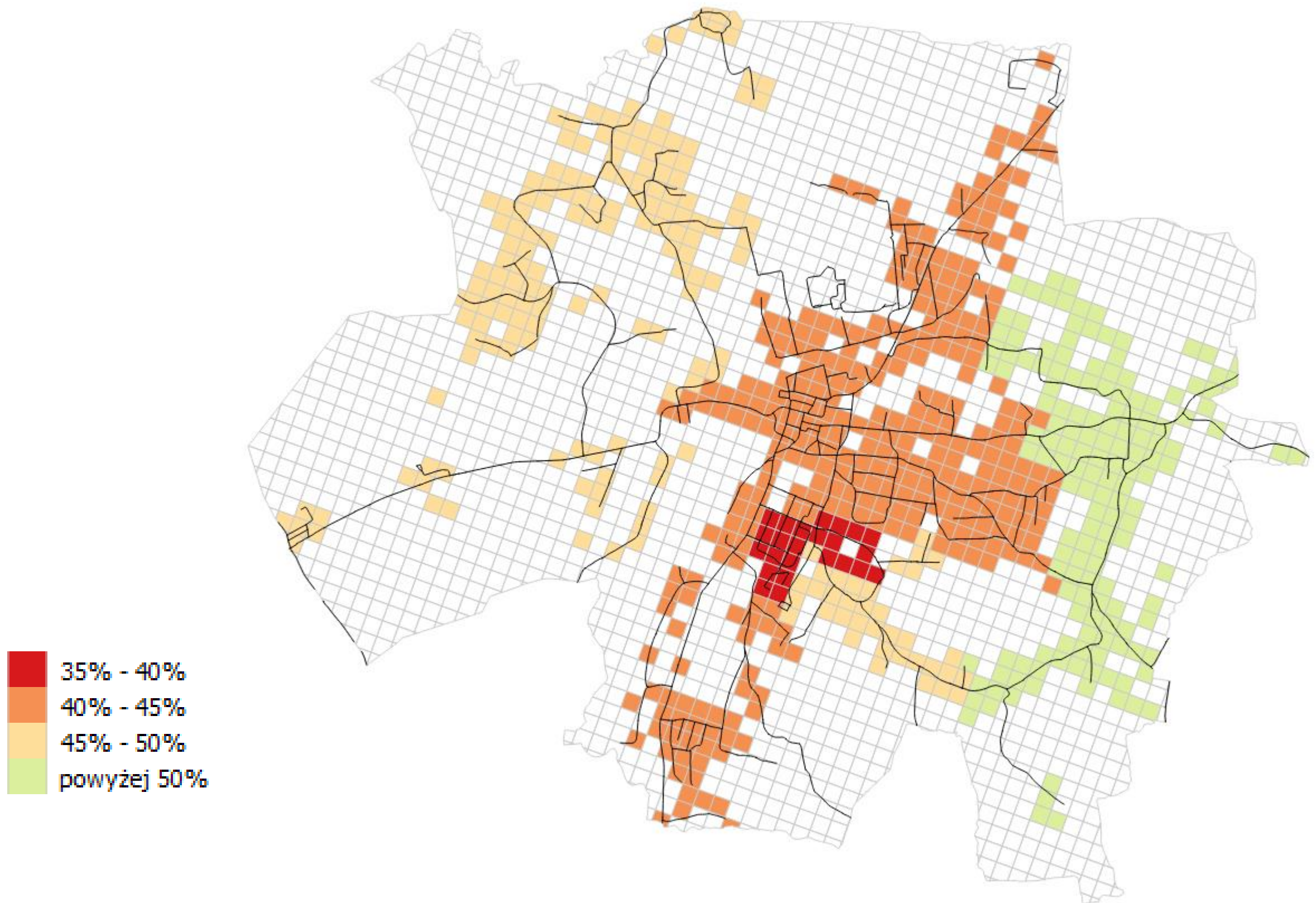
Przykład zastosowania wskaźnika składowego

(udział bezrobotnych)

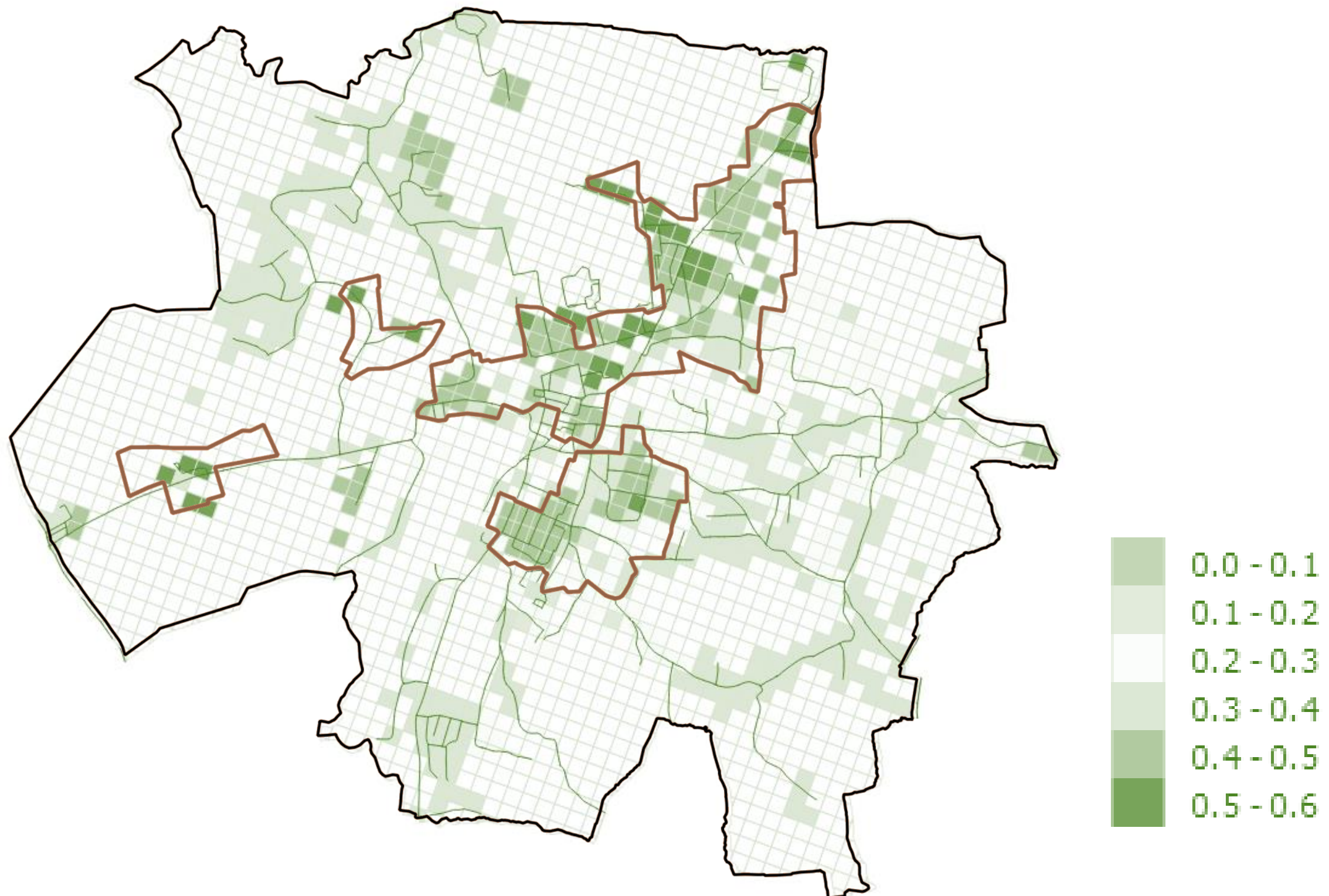
Przykład zastosowania wskaźnika składowego

(frekwencja wyborcza)

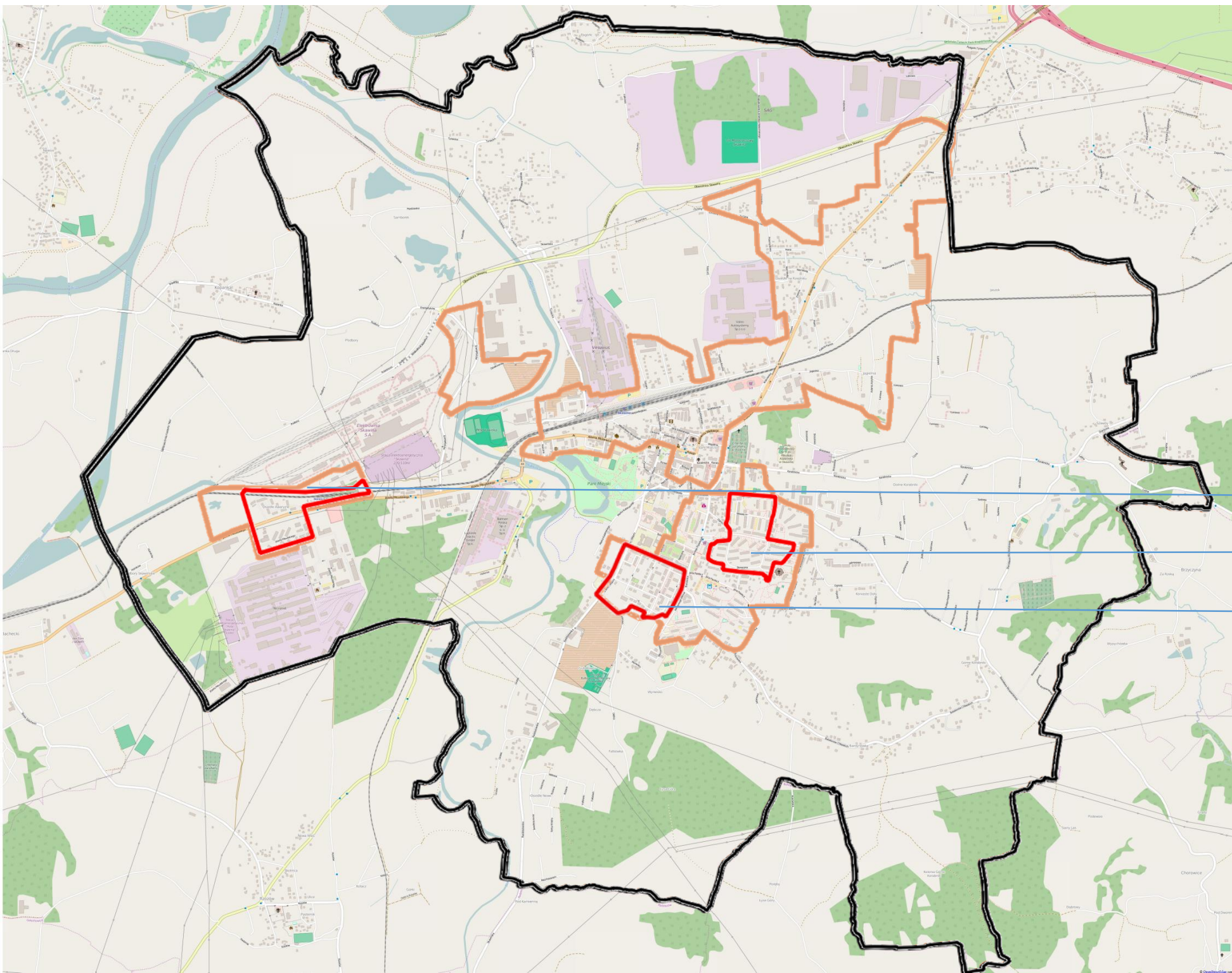

Przykład – granice obszaru zdegradowanego

Poziom referencyjny 0,4 (0,3)

Przykład zastosowania wskaźnika syntetycznego do wyznaczania obszaru rewitalizacji

Osiedle A
Osiedle O
Osiedle K

Wola Radziszowska

Specyfika pracy w obszarach wiejskich

- Obszary zdegradowane rozproszone
- Trudno jednoznacznie wskazać miejsca nawarstwiania się problemów społecznych i negatywnych zjawisk, gospodarczych, przestrzennych, technicznych i środowiskowych

Konsekwencje

- Konieczność pracy z mieszkańcami na poziomie sołectw przy diagnozie.
- Większe znaczenie ma diagnoza społeczna niż analiza wskaźnikowa.
- Konieczność wspólnego rozwiązywania problemów, w celu uwspólniania przedsięwzięć (pomiędzy sołectwami)

METODY PRZEJŚCIA
OD
ZDIAGNOZOWANYCH PROBLEMÓW
DO
WIZJI I CELÓW REWITALIZACJI
NA DANYM OBSZARZE

REWITALIZACJA TO PROCES :

wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania na rzecz:

- społeczności lokalnej,
- przestrzeni,
- lokalnej gospodarki,
- środowiska,
- skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany.

DLACZEGO WYZNACZAMY WĄSKI OBSZAR REWITALIZACJI?

Ponieważ **istotą rewitalizacji jest osiągnięcie efektu synergii przestrzennej** – suma działań realizowanych w ograniczonych obszarach, w tym samym czasie i we wzajemnym powiązaniu daje znacznie lepszy efekt niż suma tych samych działań rozproszonych w przestrzeni miasta/gminy, realizowanych niezależnie od siebie i w różnym czasie.

CELE REWITALIZACJI

Działania REWITALIZACYJNE prowadzić mają do realizacji zdefiniowanych wcześniej celów:

W wymiarze **przestrzennym** celem rewitalizacji jest m.in. **uporządkowanie przestrzeni** – ponowne ukształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego poprzez działania naprawcze, **przygotowanie ogólnodostępnych przestrzeni publicznych**, poprawa estetycznych walorów krajobrazu miejskiego, likwidacja barier przestrzennych, wzrost efektywności zagospodarowania terenów.

CELE REWITALIZACJI – c.d.

W wymiarze **technicznym** mówi się o **polepszeniu dostępności komunikacyjnej, podniesieniu poziomu spójności przestrzennej i funkcjonalnej** (łatwiejszego dotarcia do usług)

W wymiarze **gospodarczym** rewitalizacja powinna prowadzić do **poprawy kondycji i potencjału gospodarczego obszaru, wzrostu zatrudnienia i bazy podatkowej**. Jednym ze skutków rewitalizacji jest **wzrost rynkowej wartości gruntów i nieruchomości** na rewitalizowanych terenach.

CELE REWITALIZACJI – c.d.

Skutki działań podejmowanych w wymiarze **społecznym** to m.in. **poprawa warunków, rozwiązywanie problemów, a przez to i jakości życia mieszkańców i użytkowników obszarów zdegradowanych, przeciwdziałanie patologiom społecznym** (biedzie, bezrobociu, przestępczości na określonym terenie), **przeciwdziałanie konfliktom społecznym i tworzenie kapitału ludzkiego.**

W wymiarze **środowiskowym** rewitalizacja powinna prowadzić do poprawy **jakości powietrza i wód oraz powrotu naturalnych środowisk flory i fauny na tereny zdegradowane.** To też **dostępność środowiska naturalnego dla mieszkańców.** **Możliwość dla mieszkańców z korzystania z zasobów natury.**

Korzyści i zagrożenia wynikające z narzędzi jakie daje aktualna ustawa o rewitalizacji (zarys)

W uchwale określającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji gmina może ustanowić (art. 11, ust. 1 ustawy o rewitalizacji):

- 1) na rzecz gminy prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji;
- 2) na obszarze rewitalizacji zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy, zmian sposobu zagospodarowania terenu, w tym zmian sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części;

3) Zapisy pkt. 1 i 2 można stosować maksymalnie do dwóch lat od dnia wejścia w życie uchwały (art. 11. ust.6 ustawy), o ile nie została wyznaczona na obszarze rewitalizacji – Specjalna Strefa Rewitalizacji (strefa na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia, art. 25 ust. 1).

4) Możliwość podjęcia przez Radę Gminy uchwały w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (do zastosowania wiele narzędzi) oraz Miejscowego Planu Rewitalizacji.

Dobre praktyki rewitalizacji – Gdynia Chylonia

http://uml.lodz.pl/rewitalizacja/projekt_pilotazowy/

Inicjatywa:

Rewitalizacja gdyńskiej Chyloni

Miejsce/czas:

Gdynia, dzielnica Chylonia,
obszar ulic Opata Hackiego i Zamenhoffa, od 2008 r.

Narzędzia:

Grupy robocze, Spotkania konsultacyjne

Etapy:

Diagnozowanie, Wyznaczanie priorytetów, planowanie działań

Kontakt:

Urząd Miasta Gdyni, wiceprezydent Michał Guć, e-mail:
m.guc(at)gdynia.pl, koordynatorka Aleksandra Mróz-Wykusz,
email: aleksandra.mroz.wykusz(at)gmail.com; Klub Apteka, e-mail:
klubosiedlowyapteka(at)gmail.com; doradca Piotr Wołkowiński, e-
mail: p.wolkowinski(at)wp.pl

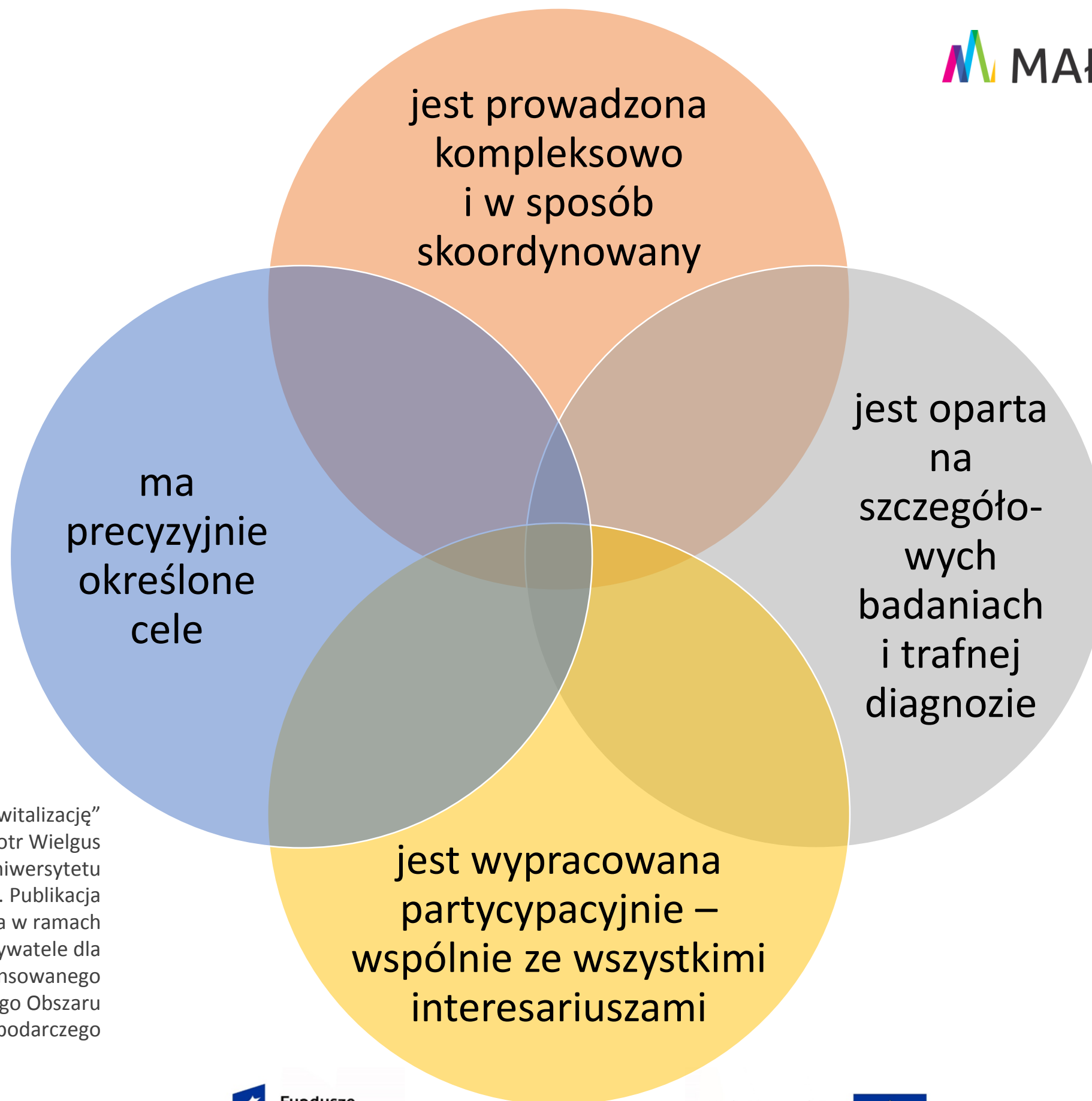

PODSUMOWANIE

Kiedy rewitalizacja jest skuteczna?

Rewitalizacja może być skuteczna tylko wtedy,
gdy spełnione są jednocześnie 4 warunki

Źródło: „Przepis na rewitalizację”
Autorzy Paweł Kołacz, Piotr Wielgus
2015 Fundacja dla Uniwersytetu
Kazimierza Wielkiego. Publikacja
została wydana w ramach
programu Obywatele dla
Demokracji finansowanego
z Funduszy Europejskiego Obszaru
Gospodarczego

Przyczyny nieudanych procesów rewitalizacji

- niezrozumienie istoty rewitalizacji przez decydentów samorządowych, podejście wybiórcze, nastawione na szybki wynik
- brak trafnej diagnozy
- brak wnikliwych badań, postawienie na błędne cele i rozwiązania
- instrumentalne traktowanie środków na rewitalizację
- niewystarczająca wiedza, niechęć do korzystania z pomocy ekspertów
- niewystarczający dialog z interesariuszami
- zbyt mało działań edukacyjnych dla mieszkańców
- niewystarczające zaangażowanie mieszkańców, lokalnych liderów i organizacji pozarządowych

Polecane publikacje i www

- „Przepis na rewitalizację”, Autorzy: Paweł Kołacz, Piotr Wielgus, wydanie 2015
<http://www.pzr.org.pl/wp-content/uploads/2016/03/przepis-na-rewitalizacje.pdf>
- Baza dobrych praktyk i repozytorium publikacji
<http://partycypacja.fise.org.pl/>
- Rewitalizacja i planowanie przestrzenne stref społecznie wykluczonych, Poradnik (skrót), Autor: dr inż. Wiesław Wańkowicz
<http://irm.krakow.pl/pl/wydawnictwa.html>
- „Wybrane zagadnienia rewitalizacji miast” Praca zbiorowa pod redakcją Piotra Lorensa i Justyny Martyniuk-Pęczek, Wydawnictwo Urbanista, Gdańsk 2009 w serii „Miasto, Metropolia, Region”

Dziękuję za uwagę

Małgorzata Rudnicka

Ekspert Kluczowy FRDL Małopolskiego Instytutu
Samorządu Terytorialnego i Administracji
Zespół Doradztwa i Rozwoju

www.mistia.org.pl

e-mail: malgorzata.rudnicka@mistia.org.pl

e-mail: rudnicka@proregio.pl

